

(НИН, 01.10.2009)

Од Новог Сада до Београда не може се доћи баш за седам минута, како је то недавно изјавио Борис Тадић, али није нормално ни да се путује годину дана. А како се данима мери годишњица од како је Бојан Пајтић након усвајања новог Статута Војводине славodobитно узвикнуо: „Добро јутро, Војводино“ - уже се толико затеже да прети да пукне и да направи политички земљотрес, раван оном прошлогодишњем када је Тома Николић рекао не Војиславу Шешељу. Само што овога пута последице могу да буду много драматичније.

Тек што је преживела доношење репресивног Закона о информисању Влада Србије наилази на један, чини се, много већи проблем. Јер, Статут Војводине може да поцепа не само владу него и највећу владајућу Демократску странку. С једне стране, најуспешнији део ДС-а: војвођански одбор ултимативно тражи стављање Статута Војводине на дневни ред у парламенту Србије, с друге стране централа ДС и њен председник не желе усвајање Статута који би покрајини можда дао елементе државности а рејтинг ДС значајно смањио јужно од Саве и Дунава. На све то дошао је интервју из притвора бившег председника војвођанског ДС-а Горана Кнежевића који изјављује да је главни циљ његовог некадашњег првог сарадника Бојана Пајтића: сецесија Војводине. И у оваквој ситуацији ДС треба да одлучи да ли да прихвати овакав статут, који поред приличног разилажења са Уставом Србије носи можда и државотворне примисли или да га одбије и пошаље на преправку и тако можда дефинитивно изгуби најпрофитабилнији део предузећа из Крунске улице.

Како се, заправо дошло до овога? Осокољен фантастичним изборним резултатом у Војводини (ДС је освојио 65 мандата, а 61 је потребан за релативну већину) лидер војвођанског ДС-а Бојан Пајтић отпочео је са пројектом писања Статута Војводине. Према извору НИН-а из самог врха војвођанског Извршног већа Статут је рађен у сарадњи са тимом који је окупио председник Републике. Све су надлежности договорене, текст прегледан, поједине иницијативе дошле су од Бориса Тадића лично. Финална верзија Статута нашла се у Кабинету добрано пре усвајања тог текста у Скупштини Војводине. Није било примедби.

Међутим, према одлично обавештеним изворима НИН-а из Београда Статут је писан на Фрушкој гори, у тзв. Мошиној вили, резиденцијалном објекту војвођанске власти, а главни аутори били су Тамаш Корхеџ, покрајински секретар и функционер СВМ-а, Светозар Чиплић, садашњи министар за људска и мањинска права, члан ДС-а и Бојан Пајтић. Борис Тадић је у то време био у Америци и није чак ни погледао Статут. Према нашем извору, Тадић је питао Пајтића да ли је то све у реду и наложио једном од својих сарадника да погледа текст Статута. На предлог тог сарадника измењен је члан који говори о формирању представништва Војводине у европским регионима. Председник политичког савета Демократске странке Драгољуб Мићуновић сада у изјави за НИН потврђује да он није видео текст Статута пре него што је изгласан у Скупштини Војводине иако је то морао да учини по страначкој функцији. „Заиста је недопустиво што о једном таквом питању није консултован политички савет ДС-а“, каже Мићуновић за НИН.

Заправо, да су можда погрешили у централу ДС-а су схватили тек после 1. децембра када је одржано представљање Статута на Правном факултету у Београду и када се против Статута изјаснила стручна правна јавност. Уз то је и опозиција, пре свега ДСС критиковала Статут, показујући својом правном анализом да је сасвим у супротности са Уставом а против „војвођанског устава“ се огласила и Црква, што је, према нашем извору, прилично изнервирало врх ДС-а.

ДС тада прибегава тактици одлагања а при том крећу у оспоравање Статута, истина не директно, него прво преко Драгана Марковића Палме а потом и Ивице Дачића и СПС-а. Свако има своје трбухозборце; па је оно што Пајтић мисли Тадић сазнавао углавном преко Иштвана Пастора, лидера Савеза војвођанских Мађара – кога је Тадић упадљиво дуго избегавао да прими.

А како је на све то гледано у новосадској згради Бановине? „Тадић је дозволио чак и то да Драган Марковић Палма доктору правних наука Бојану Пајтићу у медијима држи лекције о уставном праву“, резигнирано каже наш извор из власти у Новом Саду. „Скупштина Војводине је Статут усвојила у октобру прошле године, Скупштина Србије је то могла да уради у новембру исте године. Потом би Уставни суд могао у року од осам дана да елиминише евентуалне одредбе које нису у складу с Уставом Србије и – готова прича. Тако је и требало да буде. Али неко у председниковом окружењу очигледно није исто мислио и зато се Статут кисели као тесто за штрудлу, већ годину дана. Од тога најмање користи има управо имиџ председника Републике у Војводини. Борис Тадић, ако је судити по недавним истраживањима, први пут међу Војвођанима има виши негативни него позитиван скор оцена. Војвођани су разочарани и све чешће се могу чути

искази типа: „Ако сутра у другом кругу буду Шешељ или Николић и Тадић – ја остајем код куће.“

Наш извор из самог врха војвођанске власти, овим заправо боцка Тадића. Поручује му оно што му је једном већ поручио Пајтић кад су се споречкали у Новом Саду. „Ја више треба тебе, него ти мени“. Наиме, у овом тренутку Пајтић апсолутно контролише свих 65 посланика ДС у Војводини и практично све одборе ДС-а у покрајини. Једини одбор који није његов је суботички – који је под контролом Оливера Дулића. А Дулић је човек који би могао бити нови Тадићев број 1 у Војводини, ако се Пајтић склони. Што у овом тренутку није једноставно извести. Не само због тога што Оливер Дулић није одушевљен повратком у покрајинску власт.

Шта то Пајтића чини тако моћним? Пре свега – новац. Тај новац дали су му Тадић, Коштуница и Николић. Наиме, према Уставу Србије најмање седам одсто буџета одлази у Војводину. И од 2007. године Пајтић има на располагању око 220 милиона евра годишње; а надлежности су остале старе. Буџетска инспекција Србије, потврдила је министарка финансија Диана Драгутиновић у одговору на посланичко питање, није контролисала, нити сада контролише како се троши тај новац. На основу одлуке о покрајинском буџету из марта ове године, више од четвртине укупног буџета АП Војводине (који износи 59,8 милијарди динара) тј. око 15 милијарди динара припада фондовима: Фонду за капитална улагања АПВ и Фонду за развој АПВ. Председник управних одбора оба фонда је председник Извршног већа Бојан Пајтић.

При том, Пајтић је врло способан политичар; интелигентан је, вредан, има одличне организаторске способности. Прошао је све техничке школе НДИ (Национални демократски институт САД). Добро се разуме са странцима. Након усвајања Статута Војводине у Нови Сад му је дошло 16 амбасадора земаља ЕУ. Добро се разуме и са опозицијом. Кажу да се вођа војвођанских радикала Милорад Мирчић није много једио после апсолутног пораза на изборима маја прошле године. А и друге две негдашње ударне песнице радикала у Војводини а данас напредњака и народњака Игор Мирковић и Маја Гојковић дају се видети на ручку са Бојаном Пајтићем.

Практично, Пајтића је најтеже видети у друштву са председником властите странке Борисом Тадићем. Тихи рат између два најуспешнија представника демократа траје већ пола године. Након што су три пута вешто избегли сусрет (ГО ДС, посета Бајдена, рођендан СВМ-а) морали су да се сретну приликом Самита председника земаља Централне Европе, с краја пролећа у Новом Саду али, наводно, Пајтић од свих председника једино није дочекао председника Србије на улазу у зграду Бановине у

Новом Саду.

Дан по завршетку самита објављена је вест да је у кући Пајтићеве саветнице пронађен читав арсенал наоружања а два дана после Борис Тадић је веома оштро изјавио да „ако неки мисле да је изгласавање Статута враћање на Устав из 1974 – ти се грдно варају. Ја сам био и остао огорчени противник тог устава и таквог положаја Србије“.

Преко лета се у Новом Саду одржава „Егзит“ али излаз из ове ситуације није пронађен. Чак, напротив, ситуација се заоштрила. Челни људи власти у Новом Саду за то криве Бориса Тадића. „Када је Тадићу била потребна победа, ми смо је обезбеђивали са 150.000 гласова разлике у односу на Николића. Сад, кад је требало да покаже да води рачуна о нама – он нас понижава и показује своје право лице.“ И још, тврди наш извор из врха војвођанског ДС-а, аутономаши постају они и који то никада нису били. „По истраживањима, број испитаника који се опредељују за аутономију сличну оној из 1974. године, за виши степен аутономије, за републику па чак и државу – расте из месеца у месец. Тако се Тадићев саветодавац, онај који му је сугерисао да отеже са Статутом, нашао у апсурдној ситуацији – уместо да тиме спречава, заправо је иницирао пораст крајњих аутономних и сепаратних тежњи у северној српској покрајини!“.

Иначе, неколико аутономашких сајтова хушка Бојана Пајтића на радикалније кораке а отворено позивају и на независност Војводине. Тако је сајт „Слободна Војводина“ у тексту „30 + 21 = 51 одсто“ чак извео рачуницу како да Војводина добије независност. Оних 30 одсто требало би да буду гласови националних мањина у Војводини а 21 одсто „Срби што домаћи, што новопридошли; у сваком слушају - самосвесни простора, својих интереса и интереса околине у којој живе и раде“.

И ту смо на ономе што тврди Горан Кнежевић. Да се сецесија Војводине врши по црногорском сценарију а да ће Пајтић одиграти улогу Мила Ђукановића. „Челници Демократске странке у Војводини, а то су сада искључиво Пајтићеви сарадници, помагачи и послушници, без икакве идеолошке потке заузели су позиције индепендиста, пре свега из статусних и материјалних интереса. Они теже симболички значајним атрибутима самосталности Војводине, међународној легитимацији својих покрајинских функција, као и повећању буџета и фондова којим суверено управљају. У томе имају подршку одређених међународних кругова, хрватског лобија и појединих политичара у Београду. Ради се о стратегији пузајућег, али снажног сецесионизма, какав је виђен, на пример, у Црној Гори.“

Иначе, преко лета Бојан Пајтић не само да је, после скоро деценије, обновио радни однос на Правном факултету у Новом Саду већ стиже да ради и на спровођењу Статута. Онога истог што парламент Србије никако да потврди. Тако, Развојна банка Војводине коју тај Статут предвиђа (за разлику од Устава Србије) управо настаје; покрајинско Извршно веће купило је 62 одсто акција Металс банке за нешто мање од 3,5 милијарди динара. На седници Извршног већа већ су одређени органи управљања. Такође, полако се врше припреме за стварање покрајинских управних округа а већ неколико година функционише и Војвођанска академија наука и уметности, иако по Уставу покрајина нема надлежност у пољу науке.

Бојан Костреш, потпредседник Лиге социјалдемократа Војводине поздравља то што је Пајтић кренуо са применом Статута који још није усвојен. „На његовом месту ја бих био још енергичнији. Војводина не треба ником да се извињава што се развија; Војводина не сме да седи скрштених руку и да чека на добру вољу Београда“, каже Костреш за НИН.

Иначе, Кострешева странка поднела је у Скупштини Војводине иницијативу да се она изјасни о Статуту међутим, испоставило се да она није поднета у прописима предвиђеној форми па није дошла на дневни ред. А Бојан Пајтић тим поводом је изјавио: „Очигледно нема више ефекта доносити неку одлуку у војвођанском парламенту јер у последњих неколико година одавде је отишло стотинак законских и других предлога и ниједан није дошао ни на дневни ред Скупштине у Београду“, рекао је Пајтић, 18. септембра.

Иначе, нова политичка сезона надгорњавања око Статута почела је 10. септембра. Борис Тадић је, тог четвртка пред стипендистима Фонда „Зоран Ћинђић“ изјавио: „Када неки људи у Војводини данас желе аутономију, која се граничи са државом, заборављају да је између Београда и Новог Сада само седам минута разлике уколико се иде најсавременијим техничким средствима. Да ли је потребно да, унутар једне државе на сваких седам минута буде други државни систем“. Одмах у петак, у новосадском „Дневнику“ Тамаш Корхец, покрајински секретар и функционер СВМ-а најављује да би питање Статута могло да буде укључено у процес европских интеграција као услов Србији, при том као могуће правце деловања наводећи и обраћање Уставном суду Србије и расписивање референдума на територији Војводине. У суботу је био Главни одбор ДС-а. Медији су пренели да је Борис Тадић изјавио да „није идеја регионализације Србије да имамо нове државе на тлу Србије“. Бојан Пајтић је овога пута присуствовао Главном одбору и кажу да је био сасвим миран.

Наш саговорник из војвођанске власти каже да је Пајтић и даље миран. „У Војводини данас влада опште мишљење да је политика Бориса Тадића у последњих годину дана

покушала да оствари само три реална резултата – враћање легитимитета Ивици Дачићу, враћање легитимитета Томиславу Николићу и одузимање ауторитета Бојану Пајтићу. Ко год познаје политичке прилике у Војводини, зна да Тадићеви саветници само у овом трећем нису успели. Напротив. Пајтић зна да су га бирали грађани Војводине и сувише их добро познаје да би их потцењивао. Зато он никако неће дозволити суштинске измене Статута. Ако буде принуђен да бира, штитиће интерес Војвођана а не своју фотељу у странци.“

На другој страни централа ДС-а под плаштом правно-техничких измена најављује измене после којих Војводина неће бити третирана као ”саставни део јединственог културног, цивилизацијског, економског и географског простора средње Европе”, како пише у члану 1 садашњег предлога Статута. Такође, требало би да буде избрисана одредба која гласи да се ”територија АП Војводине не може мењати без сагласности њених грађана изражене на референдуму”.

Такође, биће обрисано и то да је референдум пуноважан ако је на њему гласала већина од укупног броја бирача на територији АП Војводине. Уз то и Нови Сад неће бити дефинисан као главни град Војводине.

Проблем у свему овоме је само тај што све ове измене не могу да се обаве у Београду већ мора да их обави предлагач а то је Извршно веће Војводине а потом о њима треба поново да се изјасни Скупштина Војводине. Што значи да то мора да уради Бојан Пајтић. А враћање на поправни је оно понижење о којем је говорио наш добро обавештени извор из Новог Сада. И Пајтић на то неће лако пристати.

Политичка рачуница каже да би Борис Тадић могао да уђе у коначан обрачун са Бојаном Пајтићем уколико процени да бар републичких избора неће бити до 2012. године. У том случају Тадић би спречио избор Пајтића за потпредседника странке у фебруару на изборној скупштини ДС-а и онда би имао две године да преузме војвођански ДС и да чак амортизује евентуални резултат који би могла да направи нека Пајтићева Демократска странка Војводине. Ако, међутим, процени да је следећа година изборна, Тадић вероватно неће смети да крене на Пајтића јер би тако изгубио толико гласова да о прављењу владе као највећи партнер може само да сања. Незгодно је само што у овој страначкој партији карата улог може да буде држава.

Два заборављена закона

Да би Скупштина Србије могла да се изјашњава о Статуту Војводине неопходно је усвојити и Закон о надлежностима Војводине будући да се у Уставу каже АП Војводина своје надлежности усклађује у складу са законом. И тај закон је већ спреман и чека на усвајање као предигра изјашњавања народних посланика о Статуту. Међутим оно што нико не помиње су закони о финансирању покрајине и јавној својини јер статутарна материја поред питања надлежности је и питање финансија и покрајинске имовине. И, по Уставу, и та два закона морају да буду усвојена како би се Скупштина Србије могла изјашњавати о Статуту.